

Wyrok z dnia 30 sierpnia 2001 r.

II UKN 521/00

O niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową decyduje wpływ skutków tej choroby na zdolność do pracy dotychczasowej oraz, uzależniona od stanu ogólnego związanego z wiekiem lub brakiem predyspozycji psychofizycznych, możliwość wykonywania innej pracy w ramach posiadanych kwalifikacji lub po przekwalifikowaniu.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie: SN Zbigniew Myszka, SA Bogumiła Blok.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2001 r. sprawy z wniosku Jana M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o rentę z tytułu choroby zawodowej, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 kwietnia 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 31 maja 1999 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, zmieniając decyzję Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B., przyznał Janowi M. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową. Prawo do tego świadczenia ustalił na podstawie opinii biegłych kardiologa i otolaryngologa, którzy stwierdzili u ubezpieczonego przewlekły zanikowy nieżyt gardła i krtani z utrwalonym niedowładem strun głosowych. Choroby te, uznane decyzją inspektora sanitarnego za zawodowe, spowodowały - według opinii biegłych - niezdolność do pracy w zawodzie nauczyciela. Sąd Okręgowy podzielił tę ocenę i nie uwzględnił podniesionego przez organ rentowy zarzutu opartego na twierdzeniu, że niezdolność ta nie zachodzi, gdyż ubezpieczony był zdolny do wykonywania zawodu

nauczyciela przez trzydzieści lat, a obecnie nie wykonuje go z powodu przejścia na emeryturę w 1989 r., a nie z powodu schorzenia zawodowego.

Argument ten, stawiany przez organ rentowy również w apelacji, uznał za słuszny Sąd Apelacyjny w Gdańsku. Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2000 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił odwołanie. Sąd ten uzyskał uzupełniającą opinię biegłych, że schorzenie ubezpieczonego postępuje, mimo zaprzestania pracy nauczycielskiej i nienadużywania głosu, z czego wyprowadził wniosek, że rozpoznane zmiany chorobowe stanowią przeciwwskazanie do pracy głosem, czyli pracy nauczycielskiej, lecz nie są przeszkodą w wykonywaniu wszystkich innych prac, do których - biorąc pod uwagę poziom jego kwalifikacji - ubezpieczony jest nadal zdolny. Sąd stwierdził, że ubezpieczony, mający wykształcenie technika mechanika, zachował w ramach tych kwalifikacji zdolność do wykonywania prac nie wymagających nadużywania głosu.

Ubezpieczony zaskarżył powyższy wyrok kasacją w całości. Oparł ją na podstawie naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 18 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) oraz błędnej wykładni przepisu art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) w związku z art. 25 ustawy wypadkowej. Wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, twierdził, że - jako osoba, która ukończyła 65 lat życia, uznana za inwalidę z ogólnego stanu zdrowia, jeszcze przed ustaleniem choroby zawodowej - nie jest zdolny do żadnej pracy i nie ma możliwości przekwalifikowania się. Ponadto wskazał, że Sąd Apelacyjny, błędnie stosując do oceny jego zdolności do pracy przesłanki z art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej wprost, a nie odpowiednio, jak stanowi przepis art. 25 ustawy wypadkowej, pominął treść art. 18 tej ustawy, według którego prawo do renty uzależnione jest wyłącznie od stwierdzenia choroby zawodowej oraz związku przyczynowego między tym schorzeniem a pracą.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja, oparta na podstawie z art. 393¹ pkt 1 KPC, jest usprawiedliwiona trafnym zarzutem błędnej wykładni przepisu art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14

grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 1997 r., po zmianie dokonanej ustawą z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461), znajdującym zastosowanie w sprawie na zasadzie art. 11 ust. 2 tej ustawy. Sąd Apelacyjny naruszył ten przepis przez to, że w pełni zaaprobował, a nawet nadał własne uzasadnienie, nietrafnej tezie, iż możliwe jest dokonanie oceny niezdolności do pracy bez uwzględnienia stopnia naruszenia sprawności organizmu, możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego, przy wzięciu pod uwagę rodzaju i charakteru dotychczas wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych. Tymczasem dopiero ocena dokonana w całokształcie tych aspektów pozwala na ustalenie niezdolności do pracy albo stwierdzenie zachowania zdolności do pracy w warunkach specjalnych, określonych w przepisach o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Ustalenie niezdolności do pracy następuje bowiem równolegle w płaszczyźnie charakteru i przebiegu procesów chorobowych oraz ich wpływu na stan czynnościowy, sprawność psychofizyczną oraz stopień przystosowania organizmu do ubytków anatomicznych, kalectwa, skutków choroby (aspekt medyczny, biologiczny) oraz przez uwzględnienie posiadanych kwalifikacji, wieku, zawodu, wykonywanych czynności i warunków pracy oraz możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie i rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe (aspekt socjalny, ekonomiczny). Stanowi o tym również § 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy do celów rentowych, Dz.U. Nr 99, poz. 612).

W konsekwencji, prawidłowa kwalifikacja faktu zachorowania na chorobę zawodową jako przesłanki prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej tą chorobą wymaga oceny, czy ubezpieczony zachował zdolność do wykonywania pracy z wykorzystaniem poziomu wykształcenia i kwalifikacji przez odniesienie się do dotychczasowego zawodu. Nie jest to jednak wystarczające, albowiem konieczne jest jeszcze ustalenie możliwości dalszego wykonywania pracy w ramach posiadanych kwalifikacji, lecz w innych warunkach od dotychczasowych. Orzekając o niezdolności do pracy, należy więc brać pod uwagę wszystkie powyższe okoliczności, a nie tylko wyuczony zawód, przy uwzględnieniu, że o prawie do renty z tytułu niezdol-

ności do pracy decyduje brak rokowania odzyskania zdolności do pracy w dotychczasowym zawodzie lub brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1998 r., II UKN 326/98, OSNAPiUS 2000 nr 1, poz. 36, z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 675/98, OSNAPiUS 2000 nr 16, poz. 624). O niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową decyduje zatem wpływ skutków tej choroby na zdolność do pracy dotychczasowej oraz możliwość wykonywania innej pracy w ramach posiadanych kwalifikacji lub po przekwalifikowaniu, uzależniona od stanu ogólnego związanego z wiekiem lub brakiem predyspozycji psychofizycznych. Na ocenie tej - wbrew twierdzeniu organu rentowego - nie waży w żadnym stopniu fakt niewykazywania aktywności zawodowej po przejściu na emeryturę. Fakt pobierania emerytury przyznanej na ogólnych zasadach (po wykazaniu odpowiedniego okresu zatrudnienia oraz wieku) nie pozbawia pracownika możliwości ubiegania się o rentę z tytułu niezdolności do pracy, tym bardziej gdy tytułem takiej renty jest niezdolność do pracy na skutek choroby zawodowej. Świadczenie to bowiem (renta z tytułu niezdolności do pracy) przysługuje niezależnie od prawa do innych świadczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2001 r., II UKN 378/00, dotychczas nie publikowany). W tym sensie rację ma skarżący twierdząc, że ocena jego prawa do renty była nieprawidłowa, jednak nie jest trafny jego pogląd, że odpowiednie stosowanie omawianych przepisów do renty z tytułu choroby zawodowej nakazywałoby dokonywanie tej oceny z uwzględnieniem przepisu art. 18 ustawy wypadkowej tak, aby o prawie do tego świadczenia decydować miał wyłącznie fakt zachorowania na chorobę zawodową i związek tego zachorowania z warunkami zatrudnienia. Stosownie do art. 18 ustawy wypadkowej, renta przysługuje pracownikowi, który wskutek choroby zawodowej stał się niezdolny do pracy, a w art. 25 zawarte jest odesłanie do przytoczonych na wstępie przepisów ustawy o z.e.p., określających zasady oceny tej niezdolności.

Zważywszy te wszystkie okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 393¹³ § 1 KPC).

=====